

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Catechismvs, Dat is, De Christelijcke leeringhe/ in
maniere van t'samen-sprekinghe tusschen den Meester
ende den Discipel**

Coster, Franciscus

T'Antvverpen, 1607

Vande saldaten in d'orloghe.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39385

M. Wat verstaet ghy hier, deur doodt-slaen?

D. Alle het ghene dat het lichaem van den mensche can hinderen oft schaden.

M. Waer-om seght ghy, van den mensche?

D. Om dattet niet verboden en is de beesten te dooden oft te quetsen: hoe wel dat-men in dit te doen sp-seluen van alle wreedthepdt behoort te wachten.

M. Wat wordt hier dan verboden?

D. Sonder wettighe maght ende redene het lichaem van sp seluen/ oft van sijnen naesten/ te quetsen/ oft te hinderen.

M. Waer-om seght ghy, Sonder wettighe maght ende redene?

D. Om dat de wettighe Magistraet oft rechter niet en sondicht met de quaedt-doenders/ nae het eysschen der rechten/ ter doodt te verwijsen/ oft te doen dooden: noch oock de scherp-rechters met al-sulcken sententie te volbrēnghen.

M. En sondighen de soldaten oock teghen dit ghebodt niet, met hen vyanden te dooden, oft te quetsen?

D. Neen sp: als de orloghe rechtveerdigh is. ghelijck is/ de orloghe die de Christene Princen tegen den Turck/ ende Catholijcke Princen tegen heure rebelle onder-saten voeren.

M. Waer-om seght ghy, Als de orloghe rechtveerdigh is?

D. Om dat-se grootelijcks teghen dit ghebodt misdoen/ met pemanden te dooden oft te quetsen/ als de orloghe quaedt ende onrechtveerdigh is: ghelijck is/ de orloghe die de Turck teghen de Christenen voert/ ende die van Hollandt teghen
hunne

Hunne wettighe ende natuerlijcke Princen.

M. Sondighen sy dan , die hen laten aen-schrij-
uen, oft die dienen inden legher van de Turc-
ken, rebellen van Hollandt, ende dierghelijc-
ke andere , die een on-rechtveerdighe orlo-
ghe voeren ?

D. Jaet/ sy sondighen grootelijcks / ende zijn ghe-
houden restitutie te doen van de schade die sy hun
teghen-partije aen-doen.

M. Wie sondighen noch teghen dit ghebodt?

D. Die malckanderen beroepen om op eenen se-
keren tijdt ende plaetse te verchten.

M. En magh hy oock niet gaen , die van sijnen
vyandt beroepen wordt , om sijn eere te be-
waren ende te beschermen ?

D. Neen hy : want om gheen eere oft goedt en
magh-men Gods ghebodt ouer-treden.

M. En soude hy dat niet moghen doen , als hy
van sijnen Magistraet, Capiteyn, Heere, Prin-
ce , Coningh , oft Keyser hier toe consent
hadde ?

D. Gheen-sins : want sy en hebbē gheene maght
hier toe consent te gheuen / ghemerckt dat dese sa-
ke in haer seluen quaedt ende ongheozloft is: ende
datse alle den Heeren / van wat staten oft conditie
sy zijn / op seer groote straffen van het **H.** Concilie Sess. 24.
cap. 19.
van Trenten verboden is.

M. En magh-men hem seluen oock niet ver-
weren, teghen de ghene die ons , oft eens an-
ders leuen , oft suyuerheydt , wilt on-recht-
veerdelijck nemen ?

D. Jaet.

M. Magh-